
PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU 9/7/13

YN BRESENNOL - Y Cynghorydd Eric M. Jones, (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Angela Russell, (Is-gadeirydd).

Y Cynghorwyr:- Craig ab Iago, Annwen Hughes, Louise Hughes, Dilwyn Morgan, Linda Morgan, Nigel Pickavance, Caerwyn Roberts, Gruffydd Williams, Mandy Williams-Davies.

SWYDDOGION: Gareth James, (Rheolwr Cefnogi Aelodau a Chraffu), Ian Jones, (Uwch Reolwr Datblygol), Cerys Humphreys, (Rheolwr Datblygol Byw'n Iach), Dafydd Gibbard, (Uwch Reolwr Eiddo Corfforaethol), Debbie Anne Williams Jones, (Rheolwr Aelodau - Gwasanaeth Democrataidd dros dro) ac Bethan Adams, (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

ERAILL A WAHODDWDYD I'R CYFARFOD: Y Cynghorydd Paul Thomas, (Aelod Cabinet – Gwynedd Iach)

YMDDIHEURIADAU: Y Cynghorwyr Stephen Churchman, Tudor Owen, Mike Stevens, Gethin Glyn Williams

CROESO:

Estynnwyd croeso i'r Cynghorydd Nigel Pickavance, a oedd oherwydd salwch ei ferch ddim wedi medru presenoli yng nghyfarfodydd y pwyllgor yn ddiweddar a dymunodd y Cadeirydd yn dda i'r aelod a'i deulu.

Croesawyd Bethan Adams, Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu i'w chyfarfod cyntaf.

Estynnwyd croeso i Debbie Anne Williams Jones a phenodwyd yn Rheolwr Aelodau - Gwasanaeth Democrataidd dros gyfnod absenoldeb mamolaeth Vera Jones.

DYMUNIADAU DA:

Dymunwyd adferiad buan i'r Cynghorydd Tudor Owen oedd wedi derbyn llawdriniaeth yn ddiweddar.

Dymunwyd yn dda i Ioan Hughes, Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu a fydd yn ymddeol mis Mawrth nesaf gan ddiolch iddo am ei waith.

1. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Datganodd yr aelodau canlynol fuddiant personol am y rhesymau a nodir.

- Y Cynghorydd Eric Merfyn Jones yn y mater er gwybodaeth (b) (Cludiant) oherwydd bod ei wyres ddeunaw oed yn cael cludiant o Waunfawr i Ysgol Brynrefail.
- Y Cynghorydd Linda Morgan yn y mater er gwybodaeth (b) (Cludiant) oherwydd ei bod yn gweithio yng Ngholeg Meirion-Dwyfor Dolgellau.

Roedd yr aelodau o'r farn eu bod yn fuddiannau oedd yn rhagfarnu, a gadawsant y cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar y mater.

2. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod diwethaf o'r pwyllgor hwn, a gynhaliwyd ar 14 Mai, 2013, fel rhai cywir.

3. DARPARIAETH RHANDIROEDD CYNGOR GWYNEDD

a) Cyflwynwyd adroddiad yr Aelod Cabinet – Gwynedd Iach.

Nodwyd nad oedd strwythur penodol i'r ddarpariaeth rhandiroedd ar hyn o bryd a bod gwaith mapio yn mynd rhagddo. Yn bresennol yr Adran Eiddo oedd yn gwneud y gwaith ond byddai yn y dyfodol yn dod o dan yr uned Byw'n Iach. Nodwyd bod angen gwneud y broses yn fwy ffurfiol a bwriedir creu tudalen ar wefan y Cyngor yn amlygu'r broses a nodi pwynt cyswllt.

Cyfeiriwyd at ymweliad diweddar yr Aelod Cabinet - Gwynedd Iach a swyddogion y Cyngor â Chyngor Conwy lle gwelwyd y gwaith arbennig o sefydlu rhandiroedd yng Nghonwy. Nodwyd fodd bynnag bod arian refeniw yn mynd yn fwy prin a bod rhestr aros faith yn creu problemau.

b) Ymatebodd yr aelodau i'r adroddiad ac amlygwyd y prif sylwadau canlynol:

- Bod angen annog pobl i sefydlu rhandiroedd ond bod angen edrych ar opsiynau eraill e.e. pobl yn defnyddio eu gerddi eu hunain i dyfu;
- Bod angen amlygu pa grantiau sydd ar gael i sefydlu rhandir;
- Nodwyd bod galw am rhandiroedd ond nad yw'n waith hawdd. Angen edrych ar yr opsiwn i ddod a'r Cynghorau Cymuned a Thref i mewn i'r broses.
- Bod y broses o sefydlu rhandiroedd yn hir ac yn feichus a bod angen gwneud y broses yn hawdd.
- Dylid sefydlu rhandiroedd mewn ysgolion gan gynnwys y gymuned leol yn y broses er mwyn cryfhau'r cyswllt cymunedol.
- Dylid edrych ar yr opsiwn o gydweithio efo Cartrefi Cymunedol Gwynedd gan ddod a thir diwerth yn ôl i ddefnydd.
- Bod rhandiroedd yn ganmoladwy ond yn yr hinsawdd economaidd bresennol lle mae arian yn brin, nid oedd yn flaenoriaeth uchel a bod angen pwyso a mesur os byddai darn o dir yn cael ei ddefnyddio orau gan adeiladu tai neu wrth greu rhandiroedd.
- Dylid bod yn ofalus iawn wrth sefydlu rhandir bod awydd yn dod o'r gymuned i'w sefydlu a dylid hybu partneriaeth efo mudiadau neu gymdeithasau eraill.
- Bod angen darganfod tir addas sydd o ansawdd ar gyfer sefydlu rhandiroedd i sicrhau eu bod yn ffynnu.
- Gwelir manteision meddyliol a corfforol i bobl sydd yn gweithio ar rhandiroedd.
- Bod angen cychwyn diddordeb a hybu pobl i sefydlu rhandiroedd.

(i) Nododd yr aelod lleol bod 12 rhandir yn Harlech gyda rhestr aros amdanynt. Amlygwyd bod grant ar gael gan Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri o dan y cynllun CAE (Cronfa Arbrofol Eryri) i gefnogi prosiectau sydd yn helpu i wella ansawdd bywyd yn y Parc Cenedlaethol.

(ii) Nododd yr Aelod Cabinet mai'r bwriad yw i'r Cyngor roi cefnogaeth strategol i bobl sefydlu rhandiroedd. Cyfeiriodd at gynllun ym Mlaenau Ffestiniog 'O'r llechen i'r Blât' sydd yn addysgu pobl gan edrych ar bob agwedd efo bwyd fel tyfu, bwyd gwyllt a choginio. Pwysleiswyd bod angen edrych ar bob agwedd sydd yn ymwneud â bwyd er mwyn cael y budd gorau.

(iii) Ychwanegodd y Rheolwr Datblygol Byw'n Iach bod mudiad trydydd sector (o dan arweinyddiaeth y Fforwm Bwyd a Maeth), yn rhoi cais mewn i wahanol ffynonellau grantiau, er mwyn ceisio cael Swyddog Bwyd Cynaliadwy i'r Sir. Pwrpas y swydd yma byddai symud gwaith Siarter Fwyd Gwynedd ymlaen, a bydd rhan o hwn yn cynnwys hybu unigolion i dyfu llyisiau a ffrwythau adref.

PENDERFYNWYD argymhell i'r Aelod Cabinet – Gwynedd Iach y dylid:

- a) Ymgymryd â'r gwaith o fapio lleoliadau addas ar fyrder ac i gynnwys asesiad o raddio'r tir fel rhan o'r gwaith.
- b) Bod y Rheolwr Byw'n lach yn:
  - i) Hyrwyddo'r wybodaeth am y person cyswllt sy'n cefnogi rhandiroedd o fewn y Cyngor yn eang
  - ii) Y person cyswllt i ddelio gyda'r Uned Eiddo ar ran y Cwsmer (grŵp allanol) ac i gadw'r broses yn syml i'r grŵp
  - iii) Aelod Cabinet i gadw trosolwg i sicrhau rhediad esmwyth y ceisiadau a phrosesu ceisiadau'n brydlon.
- c) Hyrwyddo a chefnogi cyfleoedd i hybu unigolion, teuluoedd a grwpiau i '*wneud y pethau bychain*' fel tyfu ychydig o lysiau mewn lleoliadau bychain sy'n cynnig eu hunain
- ch) Gweithio gyda Chartrefi Cymunedol Gwynedd a phartneriaid eraill i gefnogi tenantiaid a grwpiau cymunedol i ddatblygu llecynnau posibl i dyfu llyisiau.

4. CYNLLUN NOFIO AM DDIM

- a) Cyflwynwyd adroddiad yr Aelod Cabinet – Gwynedd lach gydag Uwch Reolwr Datblygol hefyd yn bresennol.

Nodwyd fod y Cyngor yn derbyn grant o £149,441 gan y Cynulliad yn flynyddol ar gyfer darparu'r cynllun Nofio am Ddim i blant ac oedolion dros 60 oed. Amlygwyd y ddarpariaeth sydd ar gael yng Ngwynedd a chyfeiriwyd at y ffaith bod niferoedd nofio am ddim yn gostwng.

'Roedd y Cyngor yn arloesol yn 2004/05 gan gynnig mynediad am ddim i rieni plant o dan 8 oed i'r sesiynau nofio am ddim, yr unig Cyngor yng Nghymru i gynnig hyn. Ond yn 2008/09 tynnwyd y ddarpariaeth yn ôl fel rhan o'r cynllun arbedion £16 miliwn gan fod y cynllun yn costio £30,000.

- b) Rhoddwyd cyfle i'r aelodau gyflwyno sylwadau ac i ofyn cwestiynau. Ymatebodd yr Aelod Cabinet a'r swyddog yn briodol a gwnaed y prif bwyntiau canlynol -
  - Mynegwyd pryder gan aelod bod pobl llai ffodus oherwydd newid yn y polisi yn cael eu hamddifadu.
  - Nodwyd nad yw cynllun nofio am ddim y Llywodraeth yn cyfarch ffactorau incwm nac anabledd ac nid yw'r polisi ffioedd presennol yn ogystal yn cymryd hyn i ystyriaeth.
  - Dylid edrych ar y polisiau strwythur ffioedd yng nghyd-destun incwm rhieni ac anabledd.
  - Nodwyd bod trafodaeth genedlaethol yn mynd rhagddo ynglŷn â newid ffocws, yn lle rhoi pwyslais ar y niferoedd sydd yn nofio edrych ar yr effaith ar y plentyn gan wneud y defnydd gorau o'r arian. Ychwanegwyd bod rhai cynghorau eisiau lleihau y ddarpariaeth am ddim i oedolion dros 60 oed a throsodd er mwyn targedu rhieni plant.
  - Cyfeiriwyd at y graff oedd yn dangos niferoedd plant oedd yn nofio am ddim yn disgyn. Nododd yr Uwch Reolwr Datblygol bod orddarpariaeth wedi bod yn y gorffennol a oedd yn golygu nad oedd incwm yn cael ei adennill ac er y gostyngiad bod y Cyngor yn darparu mwy na'r isafswm a mwy na siroedd eraill.
  - Pwrpas y cynllun yw gwella ansawdd nofio'r plant ac mae'r gwersi strwythuredig yn targedu'r plant sydd angen y mwyaf o gymorth.
  - Nodwyd yn 2006/07 'roedd 50% o blant yn medru nofio a bod gan y Cyngor darged o 83% o blant yn medru nofio blwyddyn yma a tharged o 100% yn medru nofio erbyn 2020.
  - Bod amrywiaeth o weithgareddau yn cael eu cynnig yn cynnwys snorclo a caiacio a hybir plant i gymryd rhan yn y gweithgareddau yma allan yn yr awyr agored hefyd.

- Yng nghyswllt y sesiynau strwythuredig nodwyd bod mwy o blant yn mynychu pan godwyd tal o £1 yn hytrach na sesiynau strwythuredig nofio am ddim a bod angen edrych ar hyn.
- Bod angen edrych ar y ddarpariaeth am ddim oherwydd nad yw rhai plant yn fodlon mynd i'r gwersi strwythuredig ac eisiau mynd i'r rhai rhydd.
- Y dylid ystyried defnyddio ychydig o'r arian nofio am ddim er mwyn gostwng pris nofio ar draws er mwyn galluogi mwy o blant i fanteisio ar y ddarpariaeth.

(i) Gofynnodd aelod a oes targed ar gyfer ardaloedd lle nad oes pyllau nofio cyfagos.

Mewn ymateb, nododd yr Uwch Reolwr Datblygol bod ysgolion yn cael eu cyllido i ddarparu gwersi nofio ond nad ydynt yn gallu hawlio costau teithio. Cyfeiriwyd at y syniad i edrych ar ddefnyddio pyllau symudol a bod cynllun ar y gweill yn edrych ar gost effeithlonrwydd o'u defnyddio.

(ii) Gofynnodd aelod a byddai'r adolygiad strategol i'r darpariaeth hamdden yn cael effaith ar y targed o 100% yn medru nofio erbyn 2020.

Mewn ymateb, dywedodd yr Aelod Cabinet bod y sefyllfa ariannol yn cael effaith ond yr amcan yw newid y ddarpariaeth bresennol er mwyn cadw'r canolfannau hamdden ar agor. Pwysleisiwyd bod yr adolygiad strategol yn mynd rhagddo.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

MATERION ER GWYBODAETH

a) CYFLEOEDD CHWARAE I BLANT

Cyflwynwyd cefndir i'r mater gan yr Aelod Cabinet - Gwynedd Iach. Nodwyd ei bod yn fater cychwynnol a bod Swyddog Chwarae wedi ei phenodi yn y pythefnos diwethaf.

b) CLUDIANT

Cadeiriwyd y drafodaeth hon gan yr Is-gadeirydd.

Cytunwyd y dylai'r Cynghorwyr Louise Hughes, Caerwyn Roberts, Angela Russell a Gruffydd Williams gyfarfod â'r Aelod Cabinet perthnasol i drafod materion pellach parthed cludiant addysg ôl 16.

CYFARFOD NESAF

PENDERFYNWYD cynnal y cyfarfod nesaf ar 15 Hydref 2013 yn Ystafell Dwyrdd, Canolfan Gyswllt, Penrhyndeudraeth.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.30am a daeth i ben am 12.10pm